

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RITA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Rektor G.Rixsiyeva
2021.08.08

ASOSIY SHARQ TILI
(HINDIY TILI)
FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

- 200 000 – San'at va gumanitar fanlar
- 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
- 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq
- 1000000 – Xizmatlar
- 220 000 San'at va gumanitar fanar
- 230 000 – Tillar
- 310 000 –Ijtimoiy va hulq avtorga mansub fanlar
- 320 000 – Jurnalistika va axborot
- 410 000 – Biznes va boshqaruv
- 1010 000 – Xizmat ko'rsatish sohasi
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (sharq tillari bilan)
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (mumtoz sharq tillari)
- 60230200 – Tarjima nazariyasи va amaliyoti (sharq tillari bo'yicha)
- 60220300 – Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha)
- 60220500 – Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati)
- 60411800 – Xorijiy mamalakatlar iqtisodiyoti va mamlakaushunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha)
- 60310700 – Siyosatshunoslik
- 60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (sharq tillari bilan)
- 61010300 – Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha (sharq tillari bilan))
- 61010500 – Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari bo'yicha)
- 60230300 – Matoshunoslik va adabiy manbaushunoslik (sharq tillari bo'yicha)

Ta'lim sohasi:

- 200 000 – San'at va gumanitar fanlar
- 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
- 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq
- 1000000 – Xizmatlar
- 220 000 San'at va gumanitar fanar
- 230 000 – Tillar
- 310 000 –Ijtimoiy va hulq avtorga mansub fanlar
- 320 000 – Jurnalistika va axborot
- 410 000 – Biznes va boshqaruv
- 1010 000 – Xizmat ko'rsatish sohasi
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (sharq tillari bilan)
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (mumtoz sharq tillari)
- 60230200 – Tarjima nazariyasи va amaliyoti (sharq tillari bo'yicha)
- 60220300 – Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha)
- 60220500 – Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati)
- 60411800 – Xorijiy mamalakatlar iqtisodiyoti va mamlakaushunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha)
- 60310700 – Siyosatshunoslik
- 60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (sharq tillari bilan)
- 61010300 – Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha (sharq tillari bilan))
- 61010500 – Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari bo'yicha)
- 60230300 – Matoshunoslik va adabiy manbaushunoslik (sharq tillari bo'yicha)

Ta'lim yo'nalishlari:

- 200 000 – San'at va gumanitar fanlar
- 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
- 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq
- 1000000 – Xizmatlar
- 220 000 San'at va gumanitar fanar
- 230 000 – Tillar
- 310 000 –Ijtimoiy va hulq avtorga mansub fanlar
- 320 000 – Jurnalistika va axborot
- 410 000 – Biznes va boshqaruv
- 1010 000 – Xizmat ko'rsatish sohasi
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (sharq tillari bilan)
- 60230100 – Filologiya va tillarni o'qtish (mumtoz sharq tillari)
- 60230200 – Tarjima nazariyasи va amaliyoti (sharq tillari bo'yicha)
- 60220300 – Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha)
- 60220500 – Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati)
- 60411800 – Xorijiy mamalakatlar iqtisodiyoti va mamlakaushunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha)
- 60310700 – Siyosatshunoslik
- 60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika (sharq tillari bilan)
- 61010300 – Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha (sharq tillari bilan))
- 61010500 – Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari bo'yicha)
- 60230300 – Matoshunoslik va adabiy manbaushunoslik (sharq tillari bo'yicha)

—
Hans
Möller

Fan/modul kodи	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditilar
ST174	2021-2022	1,2,3,4,5,6,7,8	8,10,10,10,10,10,10,6
	2022-2023		
	2023-2024		
	2024-2025		
Fan/modulturi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek	Haftadagi dars soatları 8,10,10,10,10,10,6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat) Jami yuklama (soat)
	Asosiy sharq tili (hindiy tili)	1110	1110 2220
2. I. Fanning mazmuni			
	Fanning maqsadi - talabalarga hozirgi kunda Hindistonda ijtimoiy-siyosiy, mamlakatshunoslik, tarixiy-filologik va maishiy hayot doirasida qo‘llanilayogan zamoraviy hindiy tilining o‘g‘zaki va yozma shaklini erkin qo‘llay olish, mulloqot olib borish ko‘nikmalarini shakllantirish bo‘lib, 4 yil davomida talaba faol qariyb 5000 ta so‘z boyligiga ega bo‘lishi kerak.	Fanning vazifasi - Hindiy tilida og‘zaki dialogik va monologik nuzqni tushunish;	
		- hindiy tilida yozma matnlarni o‘qish va tushunish;	
		- hindiy tilida ma’lum bir vaziyatda suhbat olib borish;	
		- hindiytilida gapirib berish, ma’lumot berish, mutq so‘zlash;	
		- ona tili va hindiy tilida olib borilayotgan ikki yoqlama suhbat jarayonini sinxron tarjima qilish;	
		- ma’lumatlar, ma’ruza va nuzqlarini ona tilidan hindiy tiliga va hindiy tilidan ona tiliga sinxron va og‘zaki tarjima qilish;	
		- ona tilidan hindiy tiliga va hindiy tilidan ona tiliga yozma tarjima qilish <i>ko‘nikmalarini shakllantirishdan iborat</i> .	
		Hindiy tilini o‘regatishning yakuniy natijasi, talabalar tomonidan quyidagi kompetensiyalarni egallash hisoblanadi:	
		II. Asosiy nazarliq qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)	
		III. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:	
		a) Fanning asosiy predicti – bu hindiy tilining adabiy shakli hisoblanadi. Yugori kurslarda so‘zlashuv tiliga xos foneti va grammatik tarkibotlar ham o‘rgatilishi ko‘zda tutiladi.	
		b) Fanning nazarliq qismi mavzulari:	
		• Hindiy tilini o‘rganishga kirish	
		• fonetika	
		• transkripsiya	
		• yozuv tizimi	
		• grammatika (morphologiya va sintaksis)	
		• leksika, terminologiya va frazeologiya;	

<ul style="list-style-type: none"> • stilistika. <p>v) Fanning amaly qismi mavzulari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • O'qish (dars jarayoni), uy, oila, ish kuni, shahar (O'zbekiston va Hindistondagi shaharlar), dam olish, ob-havo, tarjimai hol, mehnmon kutish, subbattashish, aeroporda, bojxonada; • Hindiston va uning diqqatiga sazovor joylari; • Hindistoning tabiiy geografiyası, aholisi, ma'muriy bo'linishi; tabiiy boyliklari va iqtisadiyoti; qisqacha tarixi; O'zbekiston va Hindiston mamlakatlari dagi kundalik tashqi va ichki voqealari; • Ustki va oyoq kiyimlar, bozor va xaxrid; transport; tibbiy xizmat; • Badiiy adabiyot va folklor; hind adiblarning hikoyalaridan namunalar; • Maqollar va frazeologik iboralar; • Hindxalqining madaniyati va urf-odatlari; Hindistoning asosiy shahar va shitalari; • Sport, kino, ko'rgazmalar; diqqaga sazovor joylarga tashrif; samolyotda safar qilish; • O'zbekiston va Hindiston mamlikatlarda amalga oshirilayotgan islohotlar (mathbuot, internet va televideiniya ma'lumotlari asosida) va boshqalar. <p>Fanning tarkibi va mazmuni:</p> <p>Talabalarda nutq ko'nikmalarini shakllantirish ko'rsatkichlari va mazmuniga ko'ra 4 yillik ta'lim jayayonida hindiy tilini o'qitish uch bosqichda amalga oshiriladi: Boshlang'ich bosqich – ikkinchi kurs O'rta bosqich – ikkinchi kurs Yugori bosqich – uchinchini va to'rninchi kurslar.</p> <p>Boshlang'ich va o'rta bosqichda hindiy tilining asoslari o'rgatiladi; fonetika, yozuv, grammatika va leksika asoslari o'zlashtiriladi. Yuqori bosqichda esa Hindiy tilihqida olingen bilmlar yanada chuoqroq o'rgatiladi, bilmlar takomilashtiriladi. Ona tilidan hindiy tiliga va hindiy tilidan ona tiliga yozma va og'zaki tarjima ko'nikmalari shakllantiriladi.</p>
--

<p>I-bosqich . Boshlang'ich bosqich</p> <p>1. Nutq faoliyatining asosiy turlarini egallash bo'yicha talablar:</p> <p>Til o'qitishning boshlang'ich bosqichihindiy tilihqida dastlabki bilmlar berishdan boshlanib, talabalar o'rganilgan o'quv va kundalik hayotga oid mavzular doirasida nutq faoliyatini shakllantirish asoslarni yaratish uchun zarur bo'lgan fonetika, grafika, grammatika, leksika (1-senestr davomida – 700-800 so'z, 2-senestr davomida 800-1200 ta so'z, yil davomida 1500-2000ta so'z o'zlashtiriladi)dan minimal bilingva ega bo'lishiadi.</p> <p>Birinchi kursda hindiy tilini mukammal o'rganishning fonetik, grammatik va leksik negizlaniga asos soliniadi.</p> <p>Birinchi kurs yakunida talabalar tovush handa hamda tashrifda ishlab chiqilgan va 2021 - yil <u>22 avgust</u> dagi <u>1</u> -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p> <p>O'quv dasturi "Janubiy va Janubiy Sharqiy Osiyo tillari" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil <u>22 avgust</u> dagi <u>1</u> -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p> <p>O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil <u>23 avgust</u> dagi <u>1</u> -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p> <p>8. Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>B.R.Rahmatov – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Janubiy va Janubiy Sharqiy Osiyo tillari kafedrasi katta o'qituvchisi O.A.Yunusova – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Janubiy va Janubiy Sharqiy Osiyo tillari kafedrasi katta o'qituvchisi</p> <p>9. Taqrizchilar:</p> <p>F.f.n. S.S.Nurmatov – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Janubiy Sharqiy Osiyo tillari" kafedrasi dotsenti. Janubiy Sharqiy Osiyo tillari universiteti Maxamadkadjayeva U.T. – O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti</p>	<p>2. Aulova R.A., Shomatov O.N., Ralimatov B.R., Sodiqova M.Q. "Hindiy tili darsligi" 2-qism. T., 2014</p> <p>3. Shomatov O.N. Hindiylar tili me'yoriy grammatikasi (O'quv qo'llanna) - T., 2010</p> <p>4. Begizova X.B. हिन्दीकी पाठ्य-पुस्तक(O'quv qo'llanna) - T., 2007</p> <p>Xorijiy adabiyotlar</p> <p>1. Minu Kathuriya. Saral Hindi bhasha kaa vyakaran tathaa rachnaa. (Hindi tili darsligi) -Hindiston, Yangi Dehli, 2010.</p> <p>2. Bharat Singh, Keisuke Kato. Aao hindi sikhon. (Hindi tilini o'rganamiz).</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M.Tanqidiy tahlil, qar'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: "O'zbekiston", 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016. 3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taradiqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 48 b. 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.hind.com 2. www.hindihiasha.com 3. www.hindilanguage.com
--	--

kiritilishi mumkin. Kurs ishi tarkibi kirish, 4 yoki 5 ta savol, xulosa va takliflar hamda ilovalardan iborat bo'lishi tavsiya etiladi.

Ishchi o'quv dasturida kurs ishlarining aniq mavzulari beriladi.

V. Mustaqil ta'limgani shakli va mazmuni

Talaba "Hindiy tilli" fanidan mustaqil ta'limgani shakllardan foydalanish tavsisi etiladi va joriy nazorat sifatida baholanadi:

- uy vazifalarimashqlar, matnlarni tarjima qilish, yangi so'z va iboralarini yodlash, savollarga javob berish va b.)ni bajarish;
- fanning ayrim mavzularini o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, o'quv manbalari bilan ishlash;
- ma'lum mavzu bo'yicha referat, slayd-taqdimot tayyorlash;
- badiiy asarlari ustida ishlash;
- test, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash;
- ilmiy maqola, tezislar va ma'rura tayyorlash;
- amaliy mazmundagi nostandart masalalarini yechish va ijodiy ishlash;
- kurs ishini bajarish;
- bitiruv malakaviy ishi uchun materiallar to'plash va boshqalar.

Uyga berilgan vazifalarini bajarish, yangi bilmlarni mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotlarni ishlash va ulami topish yo'llarini aniqlash. Internet tarmoqlaridan foydalanan ma'lumotlar to'plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to'garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalaniб ilmiy maqola (tezis) va ma'ruralar tayyorlash kabilari talabalarning darsda olgan bilimlarini chiqurlashtiradi, ularning mustaqil flicklash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi. Uy vazifalarini tekshirish va baholash amaliy mashq'ulot olib boruvchi o'quvchisi tomonidan, konseptlarni va mavzuni o'zlashtirish darajasintekshirishva baholash esa ma'rura darslarini olib boruvchi o'quvchi tomonidan har darsda amalga oshiriladi.

Mustaqil ishni tashkil etish bo'yicha usuliy bo'rsatma va tavsiyalar, keysi-stadi, vaziyatlari masalalar to'plamiishlab chiqiladi. Unda talabalarga asosiy ma'rura mavzulari bo'yicha amaliy topshiriq, keys-stadilar yechish ustubvi va mustaqil ishlash uchun vazifalar belgilanadi.

Ishchi o'quv dasturida mustaqil ta'limgani aniq mavzulari beriladi.

VI. Fan o'qitishning natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Umumiy kompetensiyalar

- ijtimoiy ahamiyatiga ega muammo va jarayonlarmiylar tahlil etish qobiliyatiga ega bo'lish; Sharq mamalakatlarini o'rganish bilan bog'liq kasbiy va ijtimoiy faoliyatining turli sohalarda gumanitar, ijtimoiy, iqtisodiy, tarixiy, filologik fan metodlaridan amaliyotida foydalananib bilish;
- filologiya, tarix, iqtisod, soziologiya, falsafa kabi sohalar bo'yicha tayanch va ixtisoslashgan bilmlarga ega bo'lish va kasbiy faoliyatida foydalana olish; tafakkur madaniyatiga ega bo'lish, fikrlarini mazkur bilimlardan kelib chiqib, ona tili o'rganilgan sharq va g'arb tillarida yozma va og'zaki shakida manтиqan to'g'ri

- o'tilgan mavzular bo'yicha o'qituvchi hamda o'rtoqlari bilan suhbatlasha olish;
- tanish leksik va grammatic qoidalar asosida tuzilgan ayrim jumlalar, katta bo'imagan hajmdagi o'zaro bog'liq matnlarni ona tilidan malay tiliga va malay tilidan ona tiliga yozma va og'zaki tarjima qilishni bilishlari zarur. Birinchi bosqich yakunda talaba tahsilini tili o'rgangan mamlakatda davom ettira olishi uchun, eng sodda grammatic va leksik ma'lumotlarni o'rgangan bo'lishi va ulardan foydalana olishi kerak.

Q'Oqish:

Talaffuzning ortoepik qoidalarini, so'z va iboralarining bir tekis, ravon o'qish me'yordari, sintagma tarkibidagi so'zlarning qo'shib o'qilishiga riyoq qilgan holda ovoz chiqarib o'qishni bilishi.

Kengaytirilgan sintagmlarni qo'shib talaffuz etish; so'roq gaplar ohangini bilish; gap bo'laklari orasida pauzalar qilish; muntoz poeziyaning she'riy ohangi haqida tasavvurga ega bo'lishi.

O'qish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi matnni to'liq va aniq tushunish, tovushlarni to'g'ri talaffuz etish, sintagmlar o'rtasida pauzalarini to'g'ri qo'yish, so'zlarning ritmik joylashganligi qoidasiga riyoq qilishdan iborat.

O'qish mahorati va ko'nikmalar darajasini aniqlash uchun 0,5-0,7 bet hajmdagi matnlar beriladi. O'qish muddati - 20-25 daqiqa. Bu vaqt mobaynida talaba matnni o'qishi, uning mazmunini gapirib berishga tayyorlanishi yoki matn Yuzasidan savollarga javob berishi kerak.

O'qish tezligi: 1 daqiqada 60-70 ta so'z. Bu bosqichda talabaning sodda matnlarni ijadal o'qish ko'nikmalarini belgilanadi.

Q Tinglash:

Suhbaidoshining tanish leksik-grammatik material asosida tuzilgan suhbatini tushunish.

Malay tili materiali asosida tuzilgan katta bo'lmagan xabarlarini tushunish.

O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklidagi audiomatnlarni (ko'rmasdan) tushunish.

Tinglash mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi audiomatnni to'liq va aniq tushunishidan iborat.

Tinglash mahorati va ko'nikmalar darajasini aniqlash uchun 0,5 bet hajmdagi audiomatnlar bir yoki ikki marta ko'rmasdan eshitishga beriladi. Talabalarning audiomatnlar mazmunini tushunganligi, matn yuzasidan savol-javob qilish orqali aniqlanadi.

Gapirish:

Monologik mutq
O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklidagi o'qilgan yoki eshitilgan maxsus matnlar mazmunini gapirib berish.

Dialogik nutq

Mazkur bosqich uchun tanlab olingan o'quv va kundalik hayotga oid mavzularda mutqiy munosabatlarning bir qolipdagi vaziyatlarda tuzilgan suhbatlarda istirok etish. So'zlarining ma'nolarini ona tilini islatmay, malay tilida tushunitishga harakat qilish.

Gapirish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi talabalar tomonidan matn mazmunini mantiqan ifodalash, dialogik nutqda - talabalarning belgilangan mavzular bo'yicha aynan suhabat olib borish, dialog orqali qo'yilgan maqsadga erishish, til me'yollariga rioya qilishdan iborat. Gapirish mahorati va ko'nikmalar darajasini aniqlash uchun O'qilgan yoki eshitilgan matnni gapirib berish;

Berilgan (o'tilgan) mavzu bo'yicha suhabat tashkil etish (50-70 so'z hajmida);

Berilgan mavzu bo'yicha suhabat tashkil etish (3-5 ta gap).

♂ Yozuv

Malay tili yozuvini qoidalari asosida yozma mashqlarini bajarish. O'quv va kundalik hayotga oid mavzulardagi monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan tasviriy va hikoya shaklida maxsus tuzilgan matnlarni eshitib, yozish. Yozish tezligi bir daqiqada 30ta harf.

O'tilgan mavzular bo'yicha o'zining yozma fikrini yozish. O'z xatini erkin o'qish.

Yozish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'rtacha ko'rsatkichi yozilgan matuning berilgan mavzuga aynan o'xshashligi hamda til me'yollariga mos kelishi bilan belgilanadi.

2. Nazariy qism

1) Malay tilini o'rganishga kirish

Malay tilining horzgi holati, uning til oиласидаги мавзей, географик таржаланлігі; мамлакат тил вазиятдаги о'рни, шева ва лаһжалари хақида унумиј ма'lumot.

Malay tilining rivoljanish bosqichlari, uning boshqa turdosh tillar bilan munosabati.

Mazkur tilni O'zbekiston va Malayziyada o'рганишши. Malay tili bo'yicha asosiy adabiyotlar.

2) Fonetika

Fonetika predmeti va vazifalari. Fonema va uning variantlari haqidá tushunchcha. Orfoepiya haqida tushunchcha.

Malay tilidagi unli va undosh tovushlar taysifi. Ular talaffuzining ona tilidagi tovuslilar bilan qiyosi. Bo'g'in tuzilishi. Urg'u ishlatalish qoidalari. Malay tilida intonatsiya (ohang)ning ahamiyati.

3) Yozuv tizimi

Malay tilining yozuv tizimi haqida unumiy ma'lumotlar. Malay tili alifbosи. Fonema va ligatura (qo'shaloq harflar)ning yozuvda berilishi. Malay tilida son va tinish belgilarning berilishi.

♂ o'qilgingan til xususiyatiiga ta'siri

3. Matnlar mavzusi

Hindiyalqlarning maishiy hayoti, madaniyati va urf-odatlari. Hindiyamamlakatning asosiy shaharlari va viloyatlar haqida ma'lumot. Sport, teatr va kino; ko'regzamalar, diqqataga sazovor joylarga tashrif buyurish; samolyotda safar qilish.

O'zbekiston va Hindiyamamlakat hamda mintaqadagi kundalik voqealar (matbuot materiallari asosida).

Badiiy adabiyot va folklor: Hindiy mamlakatlaridagi hozirgi zamon yozuvchilarining o'rtacha qiyinchilikdagi hikoyalari, so'zlasuv tili uslubidagi folklorga oid prozaik matnlar; Hindiy mamlakatlari yozuvchilarining qiyin bo'Imagan prozaik asarlari.

So'zlarining umumiy hajmi – 4000 ta.

4 kurs yakunida talaba:

- erkin va tanish mavzularda frab tilida muloqot olib borish;
- Hindiyl tilida siyosiy, iqtisodiy va madaniy mavzularda doklad qilish;

- matbuot xabarlarini ona tilidan Hindiyl tiliga tarjima qilish;
- Hindiyl tilidagi zamonaeviy badiiy adabiyot asarlarni mustaqil o'qish;

- Hindiyl tilining so'zlashuv til elementlari mayjud o'rtacha qiyinlikdagi mannlarni o'qish va tarjima qilish;

- Hindiyl tilining so'zlashuv til elementlari mayjud adabiy tildagi og'zaki nutqni tushunish;

- Hindiyl tiliegalar bilan suhabat olib borish malakalanga ega bo'lishi kerak.

- 2. Nazariy mavzular:

Hindiyl tiliamalij grammatikasi, leksikasi, semantikasi va stilistikasi bo'yicha barcha ma'lumotlarni umumlashtirish va qaytarish;

Hindiyl tiliso'z boyligining boshoa tillar bilan leksik tafovutlari;

Hindiyl tiliso'z lashuv tilining ayrim fonetik va grammatic xususiyatlari.

3. Matnlarning mavzusi

Hindiyalqlarning maishiy hayoti, madaniyati va urf-odatlari. Hindiyamamlakat madaniyatlari tarixi.

Matbuot materiallari asosida dunyoda, sharq mamlakatlari, Hindiyamamlakatlari va O'zbekistonda ro'y berayotgan siyosiy voqealar shahri.

Badiiy adabiyot va folklor. Hindiyamamlakat adiblarning prozaik va dramaturgik asarlari, Hindiyl tilidagi so'zlashuv tilli uslubidagi folklor matnlar.

Unumiy so'z boyligi hajmi: 5000 ta.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha bo'yicha uslubiy ko'rsatma va tavsivilar

Kurs ishlaringning namunaviy mavzulari usubiy ko'rsatmada ko'rsatilgan mavzular mazmuni asosida belgilanib, ularni bajarish bo'yicha usubiy mastabat va adabiyotlar ro'yxatini o'z ichiga olgan mustaqil usubiy qo'llanna sifatida tayyoranadi. Kurs ishlani bajarishda tanlangan mavzuning dozarbigi, unda yoritiladigan masalalarning davr talabiga mosligiga e'tibor qaratish, kurs ishlani bajarish va rasmyylashtirish bo'yicha qo'yilgan talablarga amal qilishi lozim. Kurs ishi mavzulari sonini har bir talaba uchun 4-5 ta miqdorda tayyorlash tavsiva etilib, muayyan sharoitlarni hisobga olgan holda ularning tarkibiga o'zgartirishlar

monolog tarzida bayon etishi (bayon hajmi 300-400 ta so'z).

5 Yozuv.

Mutaxassislik yoki umumgumanitar sikkagi fanlar bo'yicha o'quv ma'ruzasini eshitib, yoza olish (konsept qilish).

Mutaxassislik yokijtimoiy-siyosiy xarakterdagi matnlar uchun soddalashishiga qo'shiladi.

O'tilgan mavzu bo'yicha yozma bayon tuzish yoki o'qilgan yoki eshitilgan matnni tahli qilish, baholash, xulosalar berish;

Yozuv ko'nikma va maloratini egallaganligining ob'ektiv ko'rsatkichi:
a) o'quv ma'ruzasini konsept qilishda: konseptning ma'ruzaning asosiy mazmuniga mos kelishi; konseptda ma'ruzaning asosiy mazmunining aks etganligi;
b) reja tuzishda: kichik mazzungularning izchil va o'zaro bog'liqligining rejada aynan aks etishi;

v) yozma matnni konsept qilishda: reja bandlari bilan konsept bo'lmlarining mos kelishi; umumiy va xususiy holatlarning namoyon etiganligi; matnni siqishtirishning turli vositalarini qo'llash; so'z va iboralarni boshqa obrazli so'zlar bilan ifodalash, ayrim so'zlarни qisqartirib yozishning grammatik va leksik usulularini qo'llash orqali matndagi muhim xabarlarini umumlashitirish; bayonning mantiqiyligi va o'zaro bog'liqligi; til me'yordaniga mos kelishi; to'lg' konsept yozishda birlanchi matnni 1/2 hajmga qisqartirish va qisqa konsept yozishda uni 1/4 hajmga qisqartirish;

g) shaxsiy axborotini tuzishda: mavzuga mosligi; mavzuning to'liq ochib berilganligi; shaxsiy fikrini ifodalashda namoyon bo'ladijan maqsadga maqsadga keluvchi leksik-grammatik vositalardan foydalanganlik.

Yozuv ko'nikma va maloratining shakllanganligini aniqlash uchun: o'qituvchi tomonidan mutaxassislik yoki umungumanitar mazularda o'qilgan ma'ruza larni yozish; ma'ruza matni tarkibida 3% notanish so'zlarning mayjud bo'lishi, matn hajmi 2-3 bet, eshitirish tezligi bir daqiqada 50 ta so'z, eshitirish darajasi bir marotaba.

Sodda va murakkab reja tuzish; mutaxassislik yokijtimoiy-siyosiy xarakterdagi bosma matnnining qisqa va to'liq konsepti; main tarkibida 5%egacha notanish so'zlar bo'lishi; mutaxassislik bo'yicha matn hajmi 2-3 bet, ijtimoiy-siyosiy matn hajmi 3-4 bet. Berilgan mavzu bo'yicha bayon (insho) yozish 2-3 bet.

2. Nazariy mazuzlar.

Hindiy tili grammatiskasining barcha bo'lmlari haqidagi ma'lumotlarni bir tizimga keltirish. Sodda gap sintaksisi. Qo'shma gap sintaksisi. Qo'shma gap turlari. Bog'langan va ergashning qo'shma gaplar. Payt ergash gaplar. O'trin ergash gaplar. Sabab ergash gaplar. Maqsad ergash gaplar. Chog' ishtirma ergash gaplar.

Hindiy tili leksikasini stilistik differensiallash. xolis, kitobiy, og'zaki va so'zlashuv tiliga xos ushlular, stilistik sinonimiyta.

Hindiy tili dagi frazeologik birliliklarning asosiy turlari: frazeologizmlar, frazeologizm-gaplar, maqol va matallar. So'zlashuv, matbuot, rasmiy hujjatlar va epistolalar (muktublarga xos) ushladagi ayrim nutq qoliplari.

Hindiy tiling turdosh tillar bilan asosiy fonetik tafovutlari: fonotizim va fonemalarning fonetik ishlatalishidagi tafovutlari, fonemalarning o'xshashligininining umumiy va xususiy qonuniyatlarini.

Hindiy tiling turdosh tillar bilan asosiy grammatik (morphologik va sintaktik) tafovutlari: morfologik shakkilar va sintaktik tarkibotlar, ularning mavjudligi yoki

<p>4) Grammatika</p> <p>Grammatika predmeti. Malay tilining grammatik tuzilishi haqida umumiy ma'lumotlar. Morfologiya va sintaksising o'zaro nisbati2. Nazariy mazuzlar.</p> <p>1. Hindiy tilini o'rganishga kirish.</p> <p>Hindiy tiling hozirgi holati, uning til oilasidagi mavqeい, geografik tarqaganligi; mamlakat til vaziyatidagi o'rn, shevalari haqida umumiy ma'lumot. Hindiy tiling rivojalish bosqichlari, uning boshqa turdosh tillar bilan munosabati.</p> <p>Mazkur tilni O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda o'rganilishi. Hindiy tilibo'yicha asosiy adabiyotlar.</p> <p>2. Fonetika.</p> <p>3. Yozuv tizimi.</p> <p>Hindiy tilining yozuv tizimi haqida umumiy ma'lumotlar. Hindiy tili alfobosi. Ligaturalar, Viram, Chamdabindu, Visarga qoidalarining yozuvuda ifodalaniishi. Hindiy tilida raqamlar va tifish belgilarning ifodalaniishi.</p> <p>4.Grammatika.</p> <p>Hindiy tiling grammatik tuzilishi haqida umumiy ma'lumotlar. Morfologiya va sintaksising o'zaro nisbati.</p> <p>Ikkinchchi bosqich</p> <p>1. Nutq faholiyatini asosiy turlarini egallash bo'yicha talablar:</p> <p>Ikkinchchi bosqich malay tili grammatikasi, leksikasi va stilistikasi bilan chuquuroq tanishish, birinchchi bosqichda olingan bilimlarni mustahkamlashdan iborat, jumladan:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Malay tilidan ona tiliga va ona tilidan malay tiliga izchil tarjima qilish;
- Malay tilidan ona tiliga yozma tarjima qilish;
- Uncha murakkab bo'lmagan ijtimoiy-siyosiy mazmundagi matnlarni lug'at yordamida ona tilidan malay tiliga yozma tarjima qilish. <p>□ O'qish.</p> <p>Ovoz chiqarmay o'qib, matn mazmunini tushunish, uning komponentlari o'rtaidiagi bog'iqlikni anglash.</p> <p>Ikkinchchi bosqich yakunida talabalar malay tilidagi tub va o'zlashma so'zlar tarkibi, so'zlashuv tili xususiyatlari hamda notanish so'zlarini taxminiy ma'nolarini aniqlash ko'nikmalariiga ega bo'lib, quydagillarni bilihshari kerak:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Malay tilidagi matnlarni to'g'ri ohangda ravon va xatosiz o'qish;
- Malay tilida uncha murakkab bo'lmagan ijtimoiy-siyosiy va badiiy matnlarni mustaqil o'qiy olish. <p>Matnlar tuzilishi:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda maxsus tuzilgan suyjetli va taysify matnlar;
• Soddalashirtilgan badiiy adabiyot asarlari (soddalashirtilish darajasi –
--

asarning asosiy mazmunni sharti;

- Nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarni inobatga olib umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashtirilgan matnlari; matnlari 20% notanish til biriklarini qamrab olgan bo'lishi kerak. Ushbu holada:

- ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali (kontekst, mazkur til birikmasining sintaktik vazifasidan kelib chiqib va h.z.) chiqarish;
- birinchi o'qishda ularning ma'nolariga ahamiyat bermaslik;
- ularning ma'nolarini lug'at orqali aniqlash vazifalari amalga oshiriladi.

O'qish mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'racha ko'rsatkichi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunish, tovushlarni to'g'ri talaffuz etish, matning mantiqiy tuzilmasini aniqlash darajasidan iborat. O'qish tezligi bir daqiqa 80-90 ta so'z.

O'qish ko'nikma va mahorati shakllanganligi darajasini aniqlash uchun matnni o'qish, uni gapirib berish, savollarga javob berish kiradi. Matn bilan ishlash vaqtiga man mazmunini tushunish uchun zarur bo'lgan notanish so'zlamni lug'atdan topish vaqt ham kiradi.

❷ Tinglash:

Monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda bildirilgan og'zaki mulohazalarning umumiy ma'nosini hamda ular tarkibidagi iboralarning eshittilridigan matnlari eshitishga tushunish talab etiladi.

- Monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan syujetti yoki o'zaro bog'liqlik holatlarini eshitishga tushunish talab etiladi;
- Soddalashtrilgan badiiy adabiyot asarlari (soddalashtirish darajasi – asarning asosiy mazmuni sharti);
- Nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarni inobatga olib, umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashtrilgan matnlari;
- Matnlar 5%gacha notanish til biriklarini qamrab olgan bo'lishi kerak, ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali chiqarish yoki ularning ma'nolariga ahamiyat bermaslik (matning asosiy mazmuni ayrib berishga xalaqit bermasa) mumkin bo'ladi.

Eshitilayotgan nutqning tezligi matn xususiyatidan kelib chiqib bir daqiqa 50-60 so'zdan iborat bo'lishi kerak. Bu bosqichda matnni ikki marta eshitishga ruxsat beriladi.

Tinglash mahorati va ko'nikmalarini egallashning o'racha ko'rsatkichi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunishdan iborat.

❸ Gapirish:

Ma'ruzachi tononidan dars ma'rzasining umumiy mazmuni bo'yicha qilinadigan savol-javoblar yoki yozilgan konspekt orqali matnni tushunganlik darjasasi aniqlanadi.

❹ Monologik nutq:

3 kurs yakunida talaba, xorijiy so'zlashuv tilning adabiy tilidan grammatic va leksik farqli tononlari, belgilangan vaziyada zarur nutq uslubini qo'llash tomonlari haqidagi tasavvurga ega bo'lgan holda:

- belgilangan mavzu bo'yicha Hindiy tilida axborot berishi yoki doklad qilishi;

- o'tilgan mavzular bo'yicha og'zaki tarjima qilishi;

- OAV matnlarini lug'at yordamida ona tilidan Hindiy tiliga yoki Hindiy tilidan ona tiliga tarjima qilishi;

- Hindiy tilida o'qigan yoki eshitigan matnni ona tilida yozma va og'zaki bayon qilishi;

- ona tilida o'qigan matnni Hindiy tilida og'zaki bayon etish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

Shuningdek, o'qish yoki eshitish uchun tayyorlangan matnni mazmunini gapirib berishi; mazkur matnni tahli qilishi, baho berishi, xulosalar chiqarishi va o'z mulohazalarini bayon eta olishi kerak.

Monologik nutq ko'nikma va mahoratini qoniqarli egallaganlik darajasi:
a) *mutaxassislikka old matn yoki publisistik usulbdagi mazmijoda etishda*: talabaning nutqiy bayonining matn mazmunga mos kelishi; matning asosiy mazmuni to'liq bayon etish; bayonning mantiqiyligi va o'zaro bog'liqligi; til me'yorlariga mos kelishi; nutq tezligi;

b) *badiy matnlarni talqin etishda*: matn g'oyasini ta'rifash, matn qahramonlari, hodisalari va g'oyasiga o'z munosabatini bildirish; bayonning mantiqiyligi, til tizimi va me'yorlariga mosligi; nutq tezligi;

v) *matn bo'yicha o'z axborotini tayyorlash*: mavzuni to'liq bayon etish; axborot berishda o'zining shaxsiy filri orqali maqsadga yo'naltira olishi; axborot mantiqiy tuzilganligi, til materiallardan erkin foydalanish va uni ayman ishlata olishi; til me'yorlariga mos kelishi, nutq tezligi.

Dialogik nutq.
Maisiniy hayot, mamlakatshunoslik, ijtimoiy-siyosiy va iliniy mavzularda dialogning turli shakkalaridan foydalaniib, ishtiroy eta olish (dialog savol-javob; dialog-fikr, taassurot almashish; dialog-suhbat):
- maishiy hayot, ijtimoiy-siyosiy xarakterdagisi berilgan mavzu bo'yicha Hindiy tilida mukammal subplot olib borish;

- til sohiblari bilan oddiy mavzulardan suhabat olib borish.
Dialogik nutq ko'nikmalarini qoniqarli egallaganligining ob'ektiv ko'rsatkichi: talaba nutq muomalasining berilgan vaziyatiga mos kelishi; dialog madsiga erishish, dialog turiga qHindiy, dialog olib borishning turli uslublaridan foydalana olishi; ahamiyaga ega bo'imagan tiiga xos kommunikativ xatolarning yo'qligi, nutq tezligi.

Talabalarning usibu ta'llim bosqichidagi nutq tezligi bir daqiqa 50-60 ta so'z. Gapirish ko'nikmalarini va mahoratni shakllanganlik darajasini aniqlash uchun o'qilgan matnni asosiy g'oyasini ajratib, unijsbotlab, qisqacha gapirib berish; matnda ko'tarilgan muammolar handa yil davomida o'tilgan mavzular bo'yicha dialog-

bo'lmagan adabiy matnlarni Hindiy tilida o'qish va taxminan mazmunini tushunish.
Matnlar xususiyati:

1. mammakats hunoslikka oid mavzusiga oid tavsiy va hikoya uslubidagi soddalashtirilgan matnlar;
  2. o'quv badiiy matnlar (soddalashtirish darajasi: 'rtacha);
  3. Mutaxassislikka oid hamda ijtimoiy siyosiy xarakterdagi soddalashtirilgan va maxsus tanlab olinib, soddalashtirilmagan matnlar (ilmiy ommabop, umumkasbiy va ixtisoslik fanlari bo'yicha ilmiy mainlar).
- Matnlarda 10%egacha notanish til binliklari bo'ldi. Ushbu holdatda:
  - ularning ma'nolarini tayanch so'z va iboralar (kontekst, mazkur til binirkmasining sintaktik vazifasi) orgali aniqlash;
  - main o'qiyotganda ularning ma'nosiya ahaniyat bermaslik;
  - ma'nolarini lug'at yordamida aniqlamay, o'qilayotgan matn mazmunini tushunmaslik vaziyatlari yuzaga keladi.O'qish ko'nkmalariga qoniqarli ega bo'lganlikning ko'rsatkichi: main mazmunini to'liq, aniq va chuqur tushunish; matnning tashkiliy mazmuniy tuzilishini aynan tushunganligi; o'qish tezligi.
- "o'rganib o'qish" bosqichida matn o'qish tezligi bir daqiqada 50-60 ta so'z. Tanishib o'qish uchun matn o'qish tezligini aniqlashda, notanish so'zlarni lug'atdan qidirib topish vaqt ham kiradi (1 ta so'zga 1 daqiqqa hisobidan).
- O'qish mahorati va ko'nkmalarni shakllanganligini aniqlash uchun mutaxassislikka oid, ijtimoiy siyosiy xarakterdagi, shu jumladan, gazeta materiallari, badiiy matnlar, mammakats hunoslikka oid mainlar tavsiya etiladi. Main hajmi va o'qish muiddati main xususiyati, uni chugur anglab yetishsha q'Hindiy belgilanadi (1 bedtan 3-4 betgacha).

❖ Tinglash.

Monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda bildirilgan og'zaki mulohazalarning umumiyy ma'nosini hamda ular tarkibida giboralmaring o'zaro bog'liqlik holatharini eshitib tushunish; uncha qiyin bo'imagan Hindiy tilining adabiy shaklidagi matnlarni tushunish.

Eshittiriladigan matnlar xususiyati:

1. mutaxassislik - yokiijitimoj-siyosiy xarakterdagi tavsiy ifodaning elementlarini qamrab olgan tushuntirish uslubidagi matn-monolog;
2. mammakats hunoslikka oid soddalashtirilgan matn-xabarlar;
3. o'quv badiiy matnlar;
4. radio-matnlar.

Mainlar 5% notanish til vositalarini qamrab olgan bo'lishi, bir tomordan, ular matnning umumiyy mazmunini tushunishga xalaqit bermasligi, ikkinchi tomonidan, ularning mazmunini tayanch so'z va iboralar orqali bilib olish imkonini yaratishi kerak.

Matnning xususiyati va uni tushunish uchun qo'yilayotgan talabga ko'ra tinglanayotgan matnning tezligi bir daqiqada 60-80 ta so'z bo'lishi mumkin. Main bir martoba eshitiriladi.

Tinglash bosqichini qoniqarli egallaganlik darajasi matnni to'liq, aniq va chuqur tushunganligi bilan belgilanadi.

Tinglash bosqichi ko'nkmalar va mahoratini egallaganlik darajasi:

- 1) mutaxassislikka oid yoki umungumanitar fanlar bo'yicha dars ma'ruzasi tayyorlash (hajmi – 2-3 bet);
- 2) radio yoki fono yozuv orgali eshitiriladigan matn (hajmi – 0,5 - 1 bet).

berish, savol-javob qiliш orqali aniqlanadi.

Gapirish:

Monologik nutq.

O'qish va tinglash uchun maxsus tanlangan matnlarni o'qib yoki eshitib, uning mazmuni va asosiy g'oyalarini ona tili va so'nga malay tilida so'zlab berish kerak.

Talaba o'tilgan mavzular bo'yicha o'z mulohazalarini mustaqil bayon eta olishi; kundadik hayot hamda ijtimoiy-siyosiy mavzularda qisqa axborotlar tayyorlashi; matn stilistikasini aniq bilishi, o'tilgan mavzular doirasida tilning addabiy hamda og'zaki shakllarida fikrlar bildira olishi kerak. Monologik nutq ko'nkmalarini va mahoratiga ega ekanligining ob'ektiv ko'rsatkichi:

1) *matn mazmunini gapirib berishda*: matn mazmuniga mosligi, uning mazmunini to'liq ayтиб berish yoki berilgan savollarga matndagi turg'un birlıklarni qo'llagan holda javob berish; matn g'oyasini aynan shakllantirib berish; mantiqiy bayon etish; til me'yorlariga mos kelish, nutq tezligi.

2) *matn bo'yicha shaxsiy axborotini tayyorlashda*: axborotning mavzuga mosligi; mavzuni to'liq yoritib berish; mulohazalarining biron bir maqsadga yo'natirilganligi;

3) axborotning mantiqiy tarkibi, til vositalaridan erkin foydalananish darajasi va undan aynan foydalananish; til me'yorlariga mos kelish; nutq tezligi.

Dialogik nutq.

Dialogining turli variantlariidan (surishitiriladigan dialog, fikr yoki taassurotlar bilan almashish bo'yicha dialog, dialog-suhbat) foydalangan holda o'quv va kundalik hayot mavzulariga oid suhbatlarda ishtirot etish.

Dialogik nutq ko'nkmalarri va mahoratini qoniqarli egallaganlik darajasi: talabaniнg nutqi berilgan mavzuga mos bo'lishi, dialogdan qo'yilgan maqsadga erishishi, dialogda mantiqiy bog'ilqlik mayjudligi, suhbatoshuni tushunish darajasi, muloqotda ahamiyatga ega bo'imagan til xususiyatlari xos xatoliklarga yo'1 qo'yilishi, nutq tezligi.

Talabalarning ushuu bosqichdagи nutqiy tezligi bir daqiqada 40-45 so'zdan iborat.

Gapirishning ko'nkma va mahorati shakllanganligini aniqlash darajasi: o'qilgan yoki eshitilgan matnni gapirib berish; savollarga javob berishda matnning umumiyy mazmunidan kelib chiqib, uning ayrim bo'laklarining asosiy mazmunini ayтиб berish; yil davomida o'tilgan mavzular yordamida o'zining axborotini tayyorlash (axborot hajmi: 200-300 ta so'z).

❖ Yozuv

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda yozma reja yoki konspekt tuzish.

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda uni yozma bayon etish.

Tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish.

Yozuv bo'yicha etarli darajada ko'nikma va mahorat shakllanganligini aniqlash belgisi:

Reja (konsept) tuzishda: reja bandlarining matn mazmuniga mosligi; konseptda matning asosiy mazmunini ochib berganligi; reja bandari, matndagi asosiy holatlarni to'g'ri shakllantirish;

Mazmuni bayon etishda: bayonning matn mazmuniga mosligi; matning asosiy mazmunini to'liq bayon etish; ushuu bosqichda o'rganiqan til ko'nikmalaridan mustaqil foydalanish; til tizimi va me'yorlariga riyoa qilish;

Tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish: talaba mulohazalarining mavzuga mosligi; mavzuning to'liq yoritilishi; mulohazzalarda aniq mantiqiy tizimning mavjudligi; til materiallardan erkin foydalanish darajasi; hikoyada keltirilgan vositalarinig til me'yorlariga mos kelishi.

Yozuv ko'nikma va mahoratiga erishganlik darajasi matn bo'yicha reja (konsept) tuzish, matnni yoddan yozib berish, tanish mavzu bo'yicha hikoya tuzish orqali aniqlanadi.

2. Nazariy mavzular

Grammatika

Istak va shart mayvillarining murakkab shakkari.Taqid so'zlar va ularning turlari. Ravishdoshining murakkab turlari.

Leksika/

Hindiytilida so'zlarining yasalishi haqida umumiy tushunsha.So'z yasash usullari.Hindiylarning etimologik jihatdan turlari. Boshqa tillardan o'zlashgan so'zlar Aglyutinatsiya, Kalkalash va Gibridlik usullari.Morfologik usullar bilan so'zlarining yasalishi.Ot va sifat yasovchi suffikslar. Ravish yasovchi suffikslar. Sanskrit suffikslari va o'zlashtirma suffikslar.

Stilistika

So'zlashuv tilidagi grammatik usulblarning addabiy tildan farqlanishi. Ot, sifat, fe'llarning stilistik maqbul shakkilarni tantash; so'zlashuv til sintaksisining ayrim xususiyatlari.

So'zlarining stilistik tabaqalanishi; stilistik sinonimlar, barcha tanish leksikaning stilistik xarakteristikasi.

3. Matnlar mavzusi:

Mamlakatshunoslik va ijtimoiy siyosiy mavzular: tabiiy geografiya, aholi, ma'muriy bo'limmlar; o'rganilayotgan mamlakatning tabiiy boyliklari va iqtisodiyoti, o'rganilayotgan mamlakatning qisqacha tarixi; O'zbekiston va o'rganilayotgan mamlakatda ro'y berayotgan kundalik vogeahodisalar.

Kundalik hayotga oid mavzular: kiyim-kechak, bozor va xard; transport, tibbiy xizmat.

Badiiy adabiyot va folklor: Hindiyl tili yozuvchilarining kichik hajmdagi hikoyalari, ertak va masallar.

So'zlarining umumiyyajmi: 3000 ta.

4- bosqich

xususiyatlari.

Tub so'zlearning yasalishi: affiksatsiya, yarim affiksatsiya, so'zlearning o'zaro qo'shilishi, transpozitsiya.

Nisbliy sifatlar, kasb hunar nomlari, zamon va makon otari, mavhum va kichraytirish otları, fe'ldan yasalgan ot va sifatlar, ortirma fe'llar va ravishlearning so'z yasovchi qo'shimchalar orqali yasalish yo'llari.

- Ot, sifat, ravish, fe'llarning old qo'shimchalar yordamida yasalishi.
- Ot, sifat, fe'l negiziarining o'zaro qo'shilishi orqali yasalgan so'zlar.
- Juft so'zlar. So'zlearning takrorlanishi.

foydalanish; til tizimi va me'yorlariga riyoa qilish;

3. *tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish*: talaba mulohazalarining mavzuga mosligi; mavzuning to'liq yoritilishi; mulohazzalarda aniq mantiqiy tizimning mavjudligi; til materiallardan erkin foydalanish darajasi; hikoyada keltirilgan vositalarinig til me'yorlariga mos kelishi.

Yozuv ko'nikma va mahoratiga erishganlik darajasi matn bo'yicha reja (konsept) tuzish, matnni yoddan yozib berish, tanish mavzu bo'yicha hikoya tuzish orqali aniqlanadi.

2. Nazariy mavzular.

Grammatika

Istak va shart mayvillarining murakkab shakkari.Taqid so'zlar va ularning turlari. Ravishdoshining murakkab turlari.

Leksika/

Hindiytilida so'zlarining yasalishi haqida umumiy tushunsha.So'z yasash usullari.Hindiylarning etimologik jihatdan turlari. Boshqa tillardan o'zlashgan so'zlar Aglyutinatsiya, Kalkalash va Gibridlik usullari.Morfologik usullar bilan so'zlarining yasalishi.Ot va sifat yasovchi suffikslar. Ravish yasovchi suffikslar.

Stilistika

So'zlashuv tilidagi grammatik usulblarning addabiy tildan farqlanishi. Ot, sifat, fe'llarning stilistik maqbul shakkilarni tantash; so'zlashuv til sintaksisining ayrim xususiyatlari.

So'zlarining stilistik tabaqalanishi; stilistik sinonimlar, barcha tanish leksikaning stilistik xarakteristikasi.

3. Matnlar mavzusi:

Mamlakatshunoslik va ijtimoiy siyosiy mavzular: tabiiy geografiya, aholi, ma'muriy bo'limmlar; o'rganilayotgan mamlakatning tabiiy boyliklari va iqtisodiyoti, o'rganilayotgan mamlakatning qisqacha tarixi; O'zbekiston va o'rganilayotgan mamlakatda ro'y berayotgan kundalik vogeahodisalar.

Kundalik hayotga oid mavzular: kiyim-kechak, bozor va xard; transport, tibbiy xizmat.

Badiiy adabiyot va folklor: Hindiyl tili yozuvchilarining kichik hajmdagi hikoyalari, ertak va masallar.

So'zlarining umumiyyajmi: 3000 ta.

Malay tili leksikasi etimologiyasi. Boshqa tillardan o'zlashgan so'zlar

xususiyatlari.

Tub so'zlearning yasalishi: affiksatsiya, yarim affiksatsiya, so'zlearning

o'zaro qo'shilishi, transpozitsiya.

Nisbliy sifatlar, kasb hunar nomlari, zamon va makon otari, mavhum va

kichraytirish otları, fe'ldan yasalgan ot va sifatlar, ortirma fe'llar va

ravishlearning so'z yasovchi qo'shimchalar orqali yasalish yo'llari.

- Ot, sifat, ravish, fe'llarning old qo'shimchalar yordamida yasalishi.
- Ot, sifat, fe'l negiziarining o'zaro qo'shilishi orqali yasalgan so'zlar.
- Juft so'zlar. So'zlearning takrorlanishi.

Monologik nutq:

O'qish va tinglash uchun maxsus tanlangan matnlarni o'qib yoki eshitib, uning mazmuni va asosiy g'oyalarini ona tili va so'ngra Hindiy tilida so'zlab berish kerak.

Talaba o'tilgan mavzular bo'yicha o'z mulohazalarini mustaqil bayon eta olishi; kundadik hayot hamda ijtimoiy-siyosiy mavzularda qisqa axborotlar tayyorlashi; matn stilistikasini aniq bilishi, o'tilgan mavzular doirasida tilning adabiy hamda og'zaki shakkalarda fikrlar bildira olishi kerak.

Monologik nutq ko'nikmlari va mahoratiga ega ekanligining ob'ektiv ko'rsatkichi:

1) *matn mazmunini gapirib berishda:* matn mazmuniiga mosligi, uning mazmunini to'liq aylib berish yoki berilgan savollarga matndagi turg'un birliklarni qo'llagan holda javob berish; matn g'oyasini avran shakllantirib berish; mantiqiy bayon etish; til me'yordariga mos kelish, nutq tezligi.

2) *mavzu bo'yicha shaxsiy axborotini tayyorlashda:* axborotning mavzuga mosligi; mavzuni to liq yoritib berishi; mulohazalarining biron bir maqsadga yo'naltirilganligi;

3) axborotning mantiqiy tarkibi, til vositalaridan erkin foydalanimish darajasi va undan aynan foydalanimish; til me'yordariga mos kelishi; nutq tezligi.

Dialogik nutq

Dialoqning turli variantlaridan (surishirtiladigan dialog, fikr yoki taassurotlar bilan almashish bo'yicha dialog, dialog-suhbat) foydalangan holda o'quv va kundalik hayot mavzulariga oid subhatlarda ishtirok etish.

Dialogik nutq ko'nikmlari va mahoratini qoniqarli egallaganlik darajasi: talabaning nutqi berilgan mavzuga mos bo'lishi, dialoqdan qo'yilgan maqsadga erishishishi, dialogeda mantiqiy bog'liqlik mayjudligi, suhbaidoshimi tushunish darajasi, muloqorda ahaniyatga ega bo'lmagan til xususiyatlariiga xos xatoliklarga yo'i qo'yilishi, nutq tezligi.

Talabalarning ushbu bosqichdagi nutqiy tezligi bir daqiqada 40-45 so'zdan iborat.

Gapirishning ko'nikma va mahorati shakllanganligini aniqlash darajasi: o'qilgan yoki eshitilgan matnni gapirib berish; savollarga javob berishda matnning umumiy mazmuniidan kelib chiqib, uning ayrim bo'laklarining asosiy mazmumini aylib berish; yil davomida o'tilgan mavzular yordamida o'zining axborotini tayyorlash (xborot hajmi: 200-300 ta so'z).

♂Yozuv

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda yozma reja yoki konsept tuzish.

O'qish yoki eshitish uchun mo'ljallangan matnni o'qib yoki eshitib, uning xususiyatidan kelib chiqqan holda uni yozma bayon etish.

♀Yozuv

Tanish mavzu bo'yicha hikoya yozish.

Yozuv belgisi:

1. *reja (konsept) tuzishda:* reja bandlarining matn mazmuniga mosligi; konseptda matnnin asosiy mazmumini o'chib bergenligi; reja bandlari, matndagi asosiy holatlarni to'g'ri shakllantirish;

2. *matnni bayon etishda:* bayonning matn mazmuniga mosligi; matnnin asosiy mazmumini to liq bayon etish; ushu bosqichda Hindiy tiliko nizkmalaridan mustaqil

Yasama fe'llarning ot kategoriyasiga o'tishi.

- Yasama fe'llarning ot kategoriyasiga o'tishi.
- Ona tilidagi ot, sifat, ravishlarning malay tiliga tarjimasi xususiyatlari.
- Boshqa tillardan o'zlashgan so'zlamming grammatic xususiyatlari.
- Malay tilida ism va familiyalarning berilishi.
- Dimiy iboralar.
- Hikoyaning boshtanishi va niroyasida ishlatalidigan turg'un tarkibotlar.

4) Stilistika

- Adabiy tilidagi ayrim tovushlar talaffuzining og'zaki nutqda farqlanishi: umumiy va xususiy qoidalar; ba zi so'zlarining og'zaki nutqda talaffuz qilinishi xususiyatlari.
- So'zlashuv tilidagi grammatik uslublarning adabiy tildan farqlanishi. Ot, sifat, fe'llarning stilistik maqbul shakllarini tanlashi; so'zlashuv til sintaksising ayrim xususiyatlari.
- So'zlarining stilistik tabaqalanishi; stilistik sinonimlar, barcha tanish leksikaning stilistik xarakteristikasi.

5) Matnlar

- Mamlakatshunoslik va ijtimoiy siyosiy mavzular: tabiiy geografiya, aholi, ma'muriy bo'limmlar; Malayziyaning tabiiy boyliklari va iqtisodiyoti; Malayziyaning qisqacha tarixi; O'zbekiston va Malayziyada ro'y berayotgan kundalik voqe-hodisalar.
- Kundalik hayotga oid mavzular: kiyim-kechak, bozor va xarid; transport, tibbiy xizmat.
- Badiiy adaptiyot va folklor: Malay tili yozuvchilarining kichik hajmdagi hikoyalar, eretak va masallar.
- So'zlarining umumiy hajmi: 3000 ta.

B1+bosqichni tamomlaganlar uchun:

Morfologiya.
Ot. Otlarning son va jins kategoriyalari. "Log" va "Gan" ko'plik yasovchi so'z-suffixlari. Kelishik kategoriyasi. Murojaat kelishigining yasalishi. Kelishik ko'rsatkichlari. Qaratilqichlari. Qaratilqich kelishigi.

Sifat. O'zebaruchi vao'zgarmas sifatlar. Sifat darajalari.Sifatning qiyosiy va ortirma darajalari.

Son. Sanoq, tarrib jamllovchi va kasr sonlar. Tarrib sonlarning yasalishi. Sonlarning son va jinsda moslashuvi. Ularning gapda o'zgarishi. Sonlarning ishlatalishi.

Olmosh. Olmoshning turlari. Kishilik olmoshlari. "Log" ko'plik ko'rsatkichining kishilik olmoshlari bilan ishlatalishi. Kishilik olmoshlarining ma'nolari va ishlatalishi. Kelishiklarda turlanishi. Noaniq olmoshlar va ularning kelishiklari. "Koi" olmoshining kelishiklarda turlanishi. Kishilik olmoshlarining kuchhaytirma shakllari.

Fe'l/Infinitiv va uning ishlatalishi. Ravishdosh Kar vase shakllari Fe'Ining shaxsda tuslanuvchi shakllari. "Hona" fe'lining hozirgi, o'tgan va kelasi zamon

soda shakllari. Qo'shma fe'llar. Intensiv fe'llar. Qo'shma potensial fe'llar. Qo'shma komplektiv fe'llar. Qo'shma kompletivfe'llarning shaklian o'timsizligi. Shart va zarurat birikmalarini. "Hona", "parna" fe'llari va "chahie" ravishi, "zaruri he", "ki zarurat he" iboratari bitan shart va zarurat birikmalarining yasalishi. Fe'l zamonlari. Mayl (Buyruq mayli. Anidlik mayli)

Bog'ovchilar. Teng, zidlovchi bog'ovchilar.

Yuklamalar. So'roq, tasdiq va inkor yuklamalari. Kuchaytirovchi yuklamalar.

Sodda gap sintaksisi. Gap. Gap bo'ikkinci darajali bo'lakkari. Sodda gapning yig'iq va yoyiq gaplar. So'roq gaplar. Gapping bosh bo'lakkari: ega va kesim. Gapning uyushiq bo'lakkari. Aniqloveci. To'idiurvchi. Hol.

Qo'shma gap sintaksisi. Bog'langan qo'shma gap. Ergash gapli qo'shma gap. Qo'shma gap. Qo'shma gap tarkibiy qismlarining o'zaro bog'anishi.

5. Leksika.

Hindiy tilining lug'at boyligi. Tub va o'zlashma so'zlar. Sinonim, omonim va antonim haqida tushuncha.

6. Stilistika.

Hindiy tilli stilistikasi haqida umumiy ma'lumot. Fonetika, grammatika va leksikada adapbiy va so'zlashuv tilli o'rtasidagi farqliklar. Hurmat ma'nosida ishlataladijan iboralar.

7. Matnlar mavzusi:

Kundalik hayotga oid mavzular: o'qish, uy, oila, ish kuni, shahar, dam olish, ob-havo, tarjima hol, mehnomni kutib olish, aeroporda, bojxonada, telefon orqali suhbat. So'zlarning umumiy soni – 1500-2000 ta.

3-boqsich. Til o'qitishning o'rta bosqichi:

Til o'qitishning o'rta bosqichi 2 kursdan boshilanadi. Bu muddarda talabalar nutuq faoliyatini to'rita ko'rinishi: o'qish, tinglash, gapirish va yozish bo'yicha yetarli ko'nikmalarni shakllantirish uchun zarur bo'igan grammatika va leksika bo'yicha kompleks bilimtarga ega bo'ladilar.

1. Nutq faoliyatini asosiy turlarini egallash bo'yicha talablar:

Ikkinchchi bosqichning vazifasi – Hindiy tili grammatikasi, leksikasi va stilistikasi bilan chuquroq tanishish, birinchi bosqichda olingan bilimlarni mustahkamlashdan iborat, jumladan:

– Hindiy tilidan ona tiliga va ona tilidan Hindiy tiliga izchil tarjima qilish; – Hindiy tilidan ona tilga yozma tarjima qilish; – uncha murakkab bo'imagen ijtimoiy-siyosiy mazmundagi matnlarni lug'at yordamida ona tilidan o'rganayotgan tilga yozma tarjima qilish.

□ O'qish.

Ovoz chidarmay o'qib, matn mazmunini tushunish, uning komponentlari o'ttasidagi bog'liqlikni anglash.

Ikkinchchi kurs yakunida talabalar Hindiy tilidagi tub va o'zlashma so'zlar tarkibi, so'zlashuv tilli xususiyatlari hamda notanish so'zlarini taxminiy ma'nolarini aniqlash ko'nikmalariiga ega bo'lib, quyidagi larni bilishlari kerak: – Hindiy tilidagi matnlarni to'g'ri ohangda ravon va xatosiz o'qish;

● Gapirish:

matnlani mustaqil o'qiy olish.

Matnlar tuzilishi:

– monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda maxsus tuzilgan syuyjetli va tavsifiy matnlari;

– soddalashirilgan badiy addabiyot asarlari (soddalashirish darajasi – asarning asosiy mazmuni sharti);

– nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarini nobatga olib, umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashirilgan matnlari;

Matnlar 20% notanish til biriklarni qamrab olgan bo'lishi kerak. Ushbu holadagi:

– ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali (kontekst, mazkur til birikmasining sintaktik vazifasidan kelib chiqib va h.z.) chiqarish;

– birinchi o'qishda ularning ma'nolariga ahamiyat bermaslik;

– ularning ma'nolarini lug'at orqali aniqlash vazifalari amalg'a oshiriladi.

O'qish ko'nikma va mahorati shakllanganligi darajassini aniqlash uchun 300-400 so'zdan iborat matnni o'qish taklif etildi. Matn bilan ishlashga matnni o'qish, uni gapirib berish, savollarga javob berish kiradi. Matn bilan ishlash vaqtiga matn mazmunini tushunish uchun zarur bo'lgan notanish so'zlarini lug'atdan topish vaqtini ham kiradi.

● Tinglash:

- monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda bildirilgan og'zaki mulohazalarning umumiy ma'nosini hamda ular tarkibidagi boralarning o'zaro bog'liqlik holatlarini eshitib tushunish.

Eshitirtiladigan matnlar xususiyati:

- monologik, dialogo-monologik va dialogik tarzda tuzilgan syujetti yoki tavsifiy xarakterdagi maxsus tuzilgan matnlari;
- soddalashirilgan badiy addabiyot asarlari (soddalashirish darjasasi – asarning asosiy mazmuni sharti);
- nutqning ilmiy uslubi xususiyatlarini nobatga olib, umumkasbiy fanlar bo'yicha maxsus tuzilgan va soddalashirilgan matnlari;

Matnlar 5%gacha notanish til biriklarni qamrab olgan bo'lishi kerak, ularning ma'nolarini ma'lum bir tayanch tushunchalar orqali chiqarish yoki ularning ma'nolariga ahamiyat bernaslik (matning asosiy mazmunini ayrib berishga xataqit bermasa) mumkin bo'ladi.

Eshitilayotgan nutqning tezligi matn xususiyatidan kelib chiqib bir daqiqada 50-60 so'zdan iborat bo'lishi kerak. Bu bosqichda matnni karta eshitishga ruxsat beriladi.

Tinglash mahorati va ko'nikmalarni egallashning o'racha ko'rsatkichi matnni to'liq, aniq va chuoq tushunishidan iborat.

Tinglash ko'nikmalarning shakllanganlik darajasini aniqlash uchun:

1. bevosita nuloq orqali beriladigan matn (hajmi 1-1,5 bet);

2. radio yoki fotonoyozuv orqali eshitiladigan matn (hajmi 0,5 bet) tanlanadi.

Talabalarning audiomatnlar mazmunini tushunganligi matnni gapirib berish, savol-javob qilish orqali aniqlanadi.